

Institute for Research
& Planning in Higher Education

Higher Education Letter

Print ISSN: 2008-4617

National Organization
for Educational Testing

Investigating the Factors Affecting the Choice of New Students: Explaining the Role of Satisfying Basic Psychological Needs and Goal Setting in the Future

Masoud Kiani¹, Hamid Rahimi², Sara Shahmirzaei³

1. Assistant Professor of Educationnel Psychology, University of Kashan, m.kiani@kashanu.ac.ir

2. Associate Professor of Educationnel Management, University of Kashan, Corresponding Autour. dr.hamid.rahimi@kashanu.ac.ir

3. Master of Arts in Educational Psychology, University of Kashan, shahmirzaei1394@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
<p>Article Type: Research Article</p> <p>Received 2021/05/30</p> <p>Received in revised form 2021-12-6</p> <p>Accepted 2022/01/05</p> <p>Published online 2022-3-16</p>	<p>Objective: The purpose of this study was to investigate the factors affecting the choice of new students and to explain the role of satisfying basic psychological needs and their goal setting in the future.</p> <p>Methods: This research is an applied research that has been conducted with qualitative & quantitative model. In the first stage of the research, a survey method was used to identify the criteria for selecting the field. In this section, 200 first semester students of Kashan University in the academic year 1397-98 who had entered the university through admission in the national entrance exam in 1397 were selected as a sample and determined and prioritized the criteria for choosing their field through the method of response interview. The criterion for selecting the sample size at this stage was to achieve theoretical saturation. In the second stage of the study, a descriptive correlation method was used. In this section, 254 students from all new students in Kashan University were selected by stratified sampling method. The research tools included a list of criteria for selecting a field, a questionnaire of basic psychological needs and a questionnaire of future goal setting.</p> <p>Results: Findings showed that in general, seven main criteria including talent, characteristics and personal interests; Social and economic status; Characteristics of the place of study; Individual restrictions and comforts; Attention to rank and possibility of acceptance; Attention to the views and opinions of others and situational factors are the criteria for students to choose a field. Also, based on the findings, two variables of future goal setting and basic psychological needs play a significant role in predicting attention to talent, characteristics and individual interests in choosing a field of study.</p> <p>Conclusion: Among the identified criteria, four criteria for paying attention to talent, characteristics and personal interests, socio-economic status, characteristics of the place of study, attention to the rank and the possibility of acceptance have played a significant role in the choice of students. Students who are well-satisfied with their basic psychological needs and hope for the future, and who plan for it in various occupational, social, religious, and educational dimensions, are more likely to choose their major based on their characteristics, interests, and talents.</p> <p>Keywords: The Selection of University Majors, Basic Psychological Needs, goal setting in the future.</p>

Cite this article: Kiani, Masoud; Rahimi, Hamid; Shah Mirzaei, Sara. (2021). Investigating the factors affecting the choice of new students: Explaining the role of satisfying basic psychological needs and goal setting in the future. *Higher Education Letter*, 15 (57):109-131 pages.

© The Author(s).

Publisher: Institute for Research & Planning in Higher Education & National Organization of Educational Testing

بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان تازه وارد: تبیین نقش ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و هدف‌گزینی در آینده

مسعود کیانی^۱، حمید رحیمی^۲، سارا شاهمیرزایی^۳

۱. استادیار روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان، m.kiani@kashanu.ac.ir

۲. دانشیار مدیریت آموزشی، دانشگاه کاشان، نویسنده مسئول، dr.hamid.rahimi@kashanu.ac.ir

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان، shahmirzaei1394@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: هدف از اجرای پژوهش حاضر، بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان تازه‌وارد و تبیین نقش ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و هدف‌گزینی آنها در آینده بود.
دریافت ۱۳۹۹/۰۳/۰۹	روش پژوهش: پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی بوده که با الگوی کیفی و کمی اجرا شده است. در مرحله اول پژوهش، به‌منظور شناسایی ملاک‌های انتخاب رشته از روش پیمایشی استفاده شد. در این بخش، ۲۰۰ نفر از دانشجویان ترم اول دانشگاه کاشان در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که از طریق قبولی در کنکور سراسری سال ۱۳۹۷ وارد دانشگاه شده بودند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند و با روش مصاحبه باز پاسخ، ملاک‌های انتخاب رشته خود را تعیین و اولویت‌بندی کردند. ملاک انتخاب حجم نمونه در این مرحله دستیابی به اشباع نظری بود. در مرحله دوم پژوهش، از روش پژوهش توصیفی همبستگی استفاده شد. در این بخش، ۲۵۴ دانشجو از همه دانشجویان تازه‌وارد دانشگاه کاشان با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته، پرسشنامه نیازهای اساسی روان‌شناختی و پرسشنامه هدف‌گزینی در آینده بود.
اصلاح ۱۴۰۰/۰۹/۱۵	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که به‌طور کلی هفت ملاک اصلی شامل استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی؛ جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی؛ ویژگی‌های محل تحصیل؛ محدودیت‌ها و آسایش‌های فردی؛ توجه به رتبه و امکان قبولی؛ توجه به دیدگاه و نظر دیگران و عوامل موقعیتی از ملاک‌های دانشجویان برای انتخاب رشته هستند. همچنین بر اساس یافته‌ها دو متغیر هدف‌گزینی در آینده و نیازهای اساسی روان‌شناختی به‌صورت معنی‌داری در پیش‌بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در انتخاب رشته تحصیلی نقش ایفا می‌کنند.
پذیرش ۱۴۰۰/۱۰/۱۵	نتیجه‌گیری: از بین ملاک‌های شناسایی شده، چهار ملاک توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی؛ جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی؛ ویژگی‌های محل تحصیل و توجه به رتبه و امکان قبولی به‌صورت معنی‌داری در انتخاب رشته دانشجویان نقش داشته‌اند. دانش‌آموزانی که به‌خوبی نیازهای اساسی روان‌شناختی آنان ارضا شده و به آینده امیدوار هستند و برای آن در ابعاد مختلف شغلی، اجتماعی، مذهبی و تحصیلی برنامه‌ریزی می‌کنند، بیشتر احتمال دارد که رشته خود را بر اساس ویژگی‌ها، علایق و استعدادهایشان انتخاب کنند.
انتشار ۱۴۰۰/۱۲/۲۵	کلیدواژه‌ها: انتخاب رشته دانشگاهی، نیازهای اساسی روان‌شناختی، هدف‌گزینی در آینده

استناد: کیانی، مسعود؛ رحیمی، حمید؛ شاهمیرزایی، سارا (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان تازه‌وارد: تبیین نقش ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و هدف‌گزینی در آینده. نامه آموزش عالی، ۱۵ (۵۶)، صفحه ۱۰۹-۱۳۲. ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سازمان سنجش آموزش کشور. حق مؤلف © نویسندگان.

مقدمه

یکی از موقعیت‌های مهم تصمیم‌گیری در زندگی، انتخاب رشته برای ورود به دانشگاه است. هدف دانش‌آموزان از انتخاب رشته و ورود به دانشگاه، رشد و پرورش ابعاد مختلف شخصیت و توانمندی‌های فردی و هم‌چنین هدف‌گزینی در زندگی آینده است. عوامل متعددی می‌تواند بر روی انتخاب رشته دانشجویان تأثیرگذار باشد و بر سمت‌وسوی تصمیم‌گیری آنان تأثیر بگذارد. شاید در نگاه اول به نظر برسد که انتخاب رشته تنها باید بر اساس پتانسیل، علایق و توانمندی‌های دانش‌آموزان، هدف‌های آنان در آینده و شرایط بازار کار و اشتغال صورت گیرد؛ ولی در سال‌های اخیر گرایش دانش‌آموزان به رشته‌های به‌خصوص، اشباع برخی رشته‌ها و خالی شدن صندلی دانشگاه‌ها در برخی از رشته‌ها و گرایش‌های دانشگاهی دیگر، اهمیت پژوهش بیشتر در زمینه ملاک‌های انتخاب رشته را آشکار می‌سازد. نگاهی به آمار شرکت‌کنندگان در کنکور پنج سال اخیر نشانگر آن است که گرایش دانش‌آموزان به انتخاب رشته تجربی به‌صورت قابل توجهی افزایش یافته است، به‌طوری که از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ حدود ۴۹ درصد داوطلبان در گروه آزمایشی تجربی در کنکور شرکت کرده‌اند و در دیگر گروه‌های آزمایشی بیشترین شرکت‌کنندگان به ترتیب در گروه‌های آزمایشی علوم انسانی (۲۲/۳۹ درصد)، ریاضی (۱۲/۲۲ درصد)، زبان‌های خارجی (۱۰/۴۱ درصد) و هنر (۶/۵ درصد) بوده است (سازمان سنجش آموزش کشور، ۱۴۰۰).

تاکنون پژوهشگران ارتباط متغیرهای متعددی بر ملاک‌های انتخاب رشته را بررسی کرده‌اند. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به تأثیر متغیرهای مختلفی نظیر ویژگی‌های فردی، خانوادگی، شغلی و ویژگی‌های دانشگاه بر انتخاب رشته دانش‌آموزان اشاره کرد (کینزی و همکاران^۱، ۲۰۰۴). نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان داده است که جنسیت می‌تواند عاملی تأثیرگذار بر گرایش دانش‌آموزان به رشته‌های دانشگاهی باشد. برای نمونه، پژوهش روربگ^۲ (۲۰۰۵) نشان داد که زنان در انتخاب رشته، بیشتر به تصمیم‌گیری بر اساس رضایت درونی از رشته دانشگاهی گرایش دارند، در حالی که توجه مردان، به سوی رشته‌هایی است که فواید شغلی دارند یا می‌توان به‌عنوان شغل آینده روی آنها حساب کرد. در واقع، زنان بیشتر به مؤلفه‌های درونی مثل رضایت و لذت از رشته توجه دارند و مردان بیشتر به مؤلفه‌های بیرونی مثل امکان اشتغال در آینده و کسب درآمد تأکید می‌کنند. دیلی^۳ (۲۰۰۵) و رید^۴ (۲۰۰۲) عوامل فردی از قبیل علاقه داشتن و استعداد علمی را ملاک‌های مهم‌تری در انتخاب رشته دانش‌آموزان معرفی کرده‌اند؛ هم‌چنین، به بیان ویلدمن و تورس^۵ (۲۰۰۲) از مهم‌ترین ملاک‌های دانش‌آموزان در انتخاب رشته دانشگاهی «به دست آوردن شغل با درآمد بالاتر و امنیت اقتصادی و

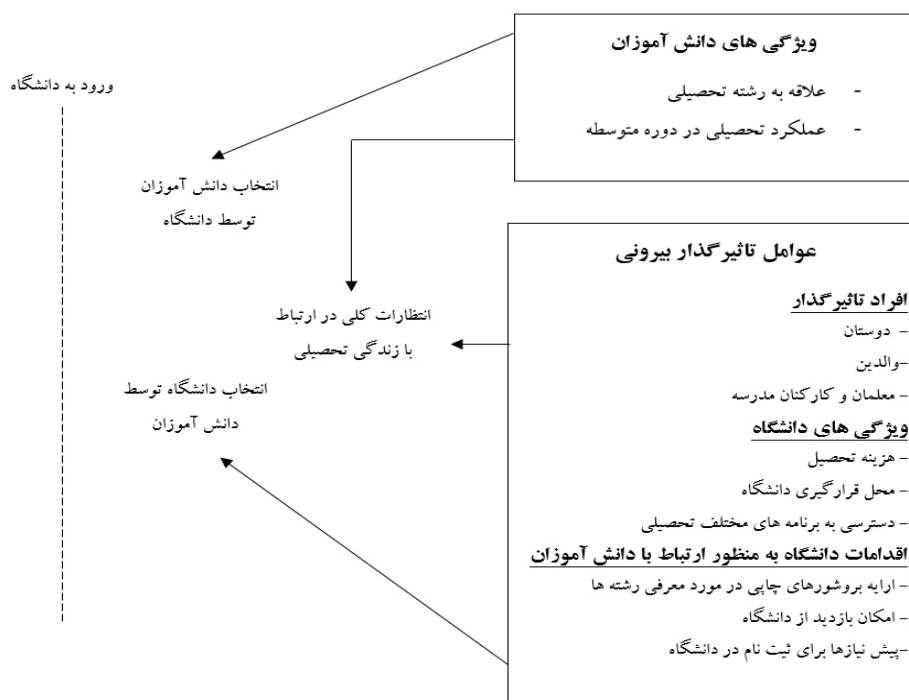
1. Kinzi et al
2. Rohrbaugh
3. Daly
4. Reid
5. Wildman & Torres

شغلی مناسب‌تر» است. دانش‌آموزان می‌خواهند مطمئن شوند که در ادامه زندگی‌شان مسیری ایمن را انتخاب کرده‌اند که می‌تواند مزایای کافی برای زندگی در آینده در اختیارشان بگذارد. مطالعه مختارزاده بازرگانی و علیزاده (۱۳۹۸) روی دانش‌آموزان دبیرستانی نشان داد که پنج عامل نظر مشاور، علاقه، تأثیر خانواده، سوابق تحصیلی و استعداد بر گرایش دانش‌آموزان به رشته‌های تحصیلی مؤثر بوده است. نکته جالب توجه در این پژوهش آن بود که خانواده و نظرات والدین بیشترین تأثیر و نظر مشاور کمترین تأثیر را بر انتخاب رشته دانش‌آموزان داشته است. یافته‌های پژوهش تاج روشن و ظروفی (۱۳۹۵) نشان داد که نحوه انتخاب رشته دانشجویان، بیانگر این واقعیت است که بسیاری از داوطلبان با تفکر بازار کار و درآمد و بدون نیازسنجی شغلی به انتخاب رشته اقدام می‌کنند. نظر آشنایان، دوستان و اعضای خانواده بیشترین تأثیر را بر انتخاب رشته دانشجویان داشته است. همچنین دانشجویان جایگاه و منزلتی را که یک رشته خاص در جامعه دارد عاملی مهم در انتخاب رشته خود ارزیابی می‌کنند.

برخی از پژوهشگران نظیر بسویک^۱ (۱۹۷۳)، چاپمن^۲ (۱۹۸۱) و کوتلر و کلر^۳ (۲۰۰۹) الگوهایی را برای تصمیم‌گیری در مورد انتخاب رشته دانشگاهی و دانشگاه محل تحصیل ارائه کرده‌اند. آنچه لازم است در استفاده از این الگوهای تصمیم‌گیری مدنظر قرار گیرد این است که: اول نظام آموزش عالی و نحوه جذب دانشجویان در کشورهای مختلف با هم تفاوت زیادی دارد. در بسیاری از کشورها آزمون ورودی به شکل کشور ایران وجود ندارد و دانشجویان امکان انتخاب رشته و دانشگاه را به صورت هم‌زمان دارند؛ دوم، در ایران دامنه انتخاب رشته دانشجویان و قبولی آن‌ها از عوامل مختلفی چون نمره و رتبه در کنکور، منطقه و سهمیه قبولی می‌تواند تأثیر بپذیرد. در الگوی بسویک برای انتخاب رشته و دانشگاه محل تحصیل، ابتدا عوامل به دودسته اصلی تقسیم شده‌اند. عامل، اول به ویژگی‌های دانش‌آموزان نظیر علاقه و توانمندی تحصیلی آنان، با توجه به سوابقشان در دوره دبیرستان اشاره دارد و آن را ملاکی تأثیرگذار بر پذیرش دانش‌آموزان توسط دانشگاه می‌داند. عامل دوم، بیانگر عوامل بیرونی است که می‌تواند بر انتخاب دانش‌آموزان از رشته و دانشگاه محل تحصیلی تأثیرگذار باشد. این عوامل شامل نظر افراد مهم زندگی فرد نظیر دوستان، والدین و کارکنان و معلمان مدرسه؛ ویژگی‌های دانشگاه محل تحصیل نظیر شهریه یا وجود حمایت‌های اقتصادی، محل دانشگاه و دسترسی به برنامه‌های مختلف تحصیلی و در نهایت اقدامات دانشگاه در زمینه ارتباط با دانش‌آموزان مثل ارائه بروشورهای چاپی، امکان بازدید از دانشگاه و پیش‌نیازهای مورد نیاز برای ثبت نام در دانشگاه است. در شکل (۱) الگوی بسویک خلاصه شده است. علاوه بر بسویک، چاپمن و نیز الگویی را برای تصمیم‌گیری در مورد انتخاب رشته و دانشگاه محل تحصیلی ارائه کرده است. الگوی چاپمن و الگوی کوتلر و کلر، انتخاب دانش‌آموزان از رشته و دانشگاه محل تحصیل را نوعی انتخاب تجاری و مبتنی بر سود

1. Beswick
2. Chapman
3. Kotler & Keller

وزیان می‌دانند. در این الگوها دانش‌آموزان به‌عنوان مصرف‌کننده، فرایند انتخاب و تصمیم‌گیری را در چند گام طی می‌کنند. در الگوی چاپمن این گام‌ها شامل جستجوی اولیه (کسب اطلاعات درباره رشته‌ها و دانشگاه‌ها)، جستجو (فراهم کردن فهرستی از رشته‌ها و دانشگاه‌ها با توجه به مرحله قبل و مقایسه آنها با یکدیگر)، پذیرش (انتخاب رشته و پذیرش در دانشگاه) و در نهایت انتخاب و ثبت نام (تصمیم‌گیری در مورد نوع درس‌ها و برنامه ارائه شده) است. در الگوی کوتلر و کلر، انتخاب رشته و دانشگاه به‌عنوان یک فرایند حل مسئله مورد توجه قرار گرفته و دانش‌آموزان باید گام‌هایی را برای حل مسئله تا رسیدن به بهترین راه حل بردارند. الگوهای چاپمن و کوتلر و کلر در جدول (۱) خلاصه شده است.

شکل (۱) الگوی انتخاب رشته و دانشگاه بر اساس دیدگاه بسویک

جدول (۱) الگوی انتخاب رشته و دانشگاه

فرایند انتخاب و تصمیم‌گیری					مؤلفان
رفتارهای پس از تصمیم‌گیری	تصمیم‌گیری	ارزیابی دیگر راه‌ها	جستجوی اطلاعات	بازشناسی مسئله	کوتلر و کلر (۲۰۰۹)
	انتخاب/ثبت نام	پذیرش	جستجو	جستجوی اولیه	چاپمن (۱۹۸۱)

منبع: چاپمن (۱۹۸۱) و کوتلر و کلر (۲۰۰۹)

همچنین، فیزر^۱ (۲۰۱۳)، در پژوهش خود ملاک‌های دانش‌آموزان در انتخاب رشته و مسیر شغلی آینده در آمریکا را بررسی کرد. نتایج پژوهش او نشان داد که ملاک‌های افراد برای انتخاب رشته شامل علاقه، توانایی و استعداد علمی، جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی، شخصیت، نظر افراد مهم و تأثیرگذار، شغل و تجارت خانواده، امنیت شغلی و اقتصادی، جنسیت و نژاد است.

همان‌طور که مطرح شد، دانش‌آموزان در فرایند انتخاب رشته برای ورود به آموزش عالی اغلب ملاک‌های متعددی را در نظر می‌گیرند. اما این موضوع که چه عامل یا عواملی باعث توجه به این ملاک‌ها و اولویت‌بندی متفاوت آنها می‌شود و چرا برخی از دانش‌آموزان عوامل درونی مثل علاقه و استعداد فردی را مهم قلمداد می‌کنند و برخی دیگر عوامل بیرونی نظیر دیدگاه والدین و دوستان، وضعیت اشتغال در آینده یا منزلت اجتماعی و اقتصادی رشته تحصیلی را مهم می‌دانند جای پژوهش و سؤال دارد. از عوامل مهمی که می‌توان تأثیرگذاری آن را روی انتخاب رشته تحصیلی و به‌طور کلی انتخاب مسیرهای مهم زندگی مطالعه کرد، میزان برآورده شدن نیازهای اساسی روان‌شناختی است. انسان‌ها نیازهای متعدد فیزیکی، اجتماعی و روان‌شناختی دارند که میزان رضایت آنان از زندگی و تحقق هدف‌های آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. پژوهش در مورد نیازهای انسان، نخست توسط مک‌دوگال^۲ (۱۹۰۸) آغاز شد و توسط فروید^۳، مورای^۴ و هال^۵ ادامه یافت و سرانجام توسط مازلو^۶ در حیطه روان‌شناسی رایج و عملیاتی شد (تاکدوگان^۷، ۲۰۱۰). صرف نظر از مناقشات نظری، پژوهش‌ها در حوزه نیازها در سال‌های اخیر بر توسعه و گسترش نیازهای بنیادی روان‌شناختی تمرکز داشته است که برای اولین بار توسط دسی و ریان^۸ (۲۰۰۰) با عنوان «نظریه خودتعیین‌گری» مطرح شد. بر اساس نظریه خودتعیین‌گری، سه نیاز اساسی روان‌شناختی شامل نیاز به خودمختاری، نیاز به شایستگی و نیاز به برقراری ارتباط در انسان‌ها وجود دارد. این سه نیاز روان‌شناختی در جدول (۲) خلاصه شده‌اند.

1. Fizer
2. Mc Dougall
3. Freud
4. Murray
5. Hull
6. Maslow
7. Tukdogan
8. Deci & Ryan

جدول (۲) نیازهای اساسی روان‌شناختی بر مبنای دیدگاه دسی و ریان

نیازهای اساسی	تعریف
خودمختاری	خودمختاری به نیاز فرد به احساس انتخاب و خود آغازگری در انجام اعمال و تکالیف اشاره دارد. نیاز خودمختاری نیاز برای خود-پیروی و داشتن احساس انتخاب در شروع، نگهداری و تنظیم فعالیت‌هاست. خودمختاری زمانی اتفاق می‌افتد که افراد احساس کنند علت رفتارشان هستند یعنی آنها احساس اراده مطمئن در انتخاب‌هایشان دارند و قادر به کارکرد و عملکرد مطلوب هستند (فیلاک و شلدون ^۱ ، ۲۰۰۳).
شایستگی	عبارت از نیاز به مؤثر بودن در تعامل با محیط و نشان‌دهنده میل به استفاده از استعدادها و مهارت‌ها و دنبال کردن چالش‌ها و تکالیف همسو با توانایی‌ها و تسلط یافتن بر آنها است. نیاز شایستگی به تمایل فرد برای احساس اثربخشی و مهارت در فعالیت‌هایی که بر عهده او گذاشته شده (سوینس و ونستینکیستی ^۲ ، ۲۰۱۰) و به موفقیت در تکالیف چالش‌برانگیز و کسب نتایج مطلوب اشاره دارد (بارد و همکاران ^۳ ، ۲۰۰۴).
نیاز به ارتباط	شامل نیاز به داشتن روابط مثبت و حس تعلق به گروه یا جامعه (لاگاردیا و همکاران ^۴ ، ۲۰۰۰) و همچنین احساس پذیرفته شدن از سوی افرادی است که علائق مشترکی با فرد دارند (کراپ ^۵ ، ۲۰۰۵).

بررسی کارایی مدل نیازهای بنیادی روان‌شناختی در حوزه‌های شغلی، آموزشی، پرورشی و سلامت در سال‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. در حوزه آموزشی و تحصیلی می‌توان به پژوهش لواسانی و همکاران (۱۳۹۶) اشاره کرد که نتایج آن نشان داد، بین نیازهای اساسی روان‌شناختی دانش‌آموزان و دانشجویان و انگیزش درونی آنها برای ادامه تحصیل رابطه مثبت وجود دارد و نیازهای روان‌شناختی خودمختاری و شایستگی، اثر مستقیم و معنی‌داری بر انگیزش درونی دانش‌آموزان و دانشجویان دارد. مارشیک^۶ (۲۰۱۰) به نقل از قلاوندی، (۱۳۹۱) در پژوهش خود دریافت دانش‌آموزانی که هنگام یادگیری از خودمختاری آنها حمایت می‌شود، انگیزش درونی، عزت نفس و احساس شایستگی بالاتری دارند و برآورده شدن این نیازها بر عملکرد تحصیلی آنها تأثیر مثبت دارد. سوری و استبلیتون^۷ (۲۰۱۳) به بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته توسط دانش‌آموزان و رابطه آن با نظریه خودتعیین‌گری دسی و ریان اقدام کردند. نتایج مطالعه آنان نشان داد دانش‌آموزانی که رشته تحصیلی خود را بر اساس انگیزه‌های درونی مثل علاقه به رشته دانشگاهی انتخاب می‌کنند رضایت بیشتری از تجارب دانشگاهی خود خواهند داشت. در مورد انگیزه‌های بیرونی، نتایج پژوهش نشان داد به جز کسب «منزلت اجتماعی»، موارد دیگری مثل قبول شدن آسان، آرزوهای والدین و... بر رضایتمندی تحصیلی رابطه منفی دارند. عامل «منزلت اجتماعی» از آنجایی که منافع متعددی برای فرد در آینده دارد و برگرفته از فشارهای ساخته شده در جامعه است، چندان عجیب نیست که بر رضایتمندی دانش‌آموزان در آینده تأثیر مطلوبی داشته باشد.

افزون بر نیازهای اساسی روان‌شناختی، از دیگر متغیرهایی که بر تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌های افراد در

1. Filak & Sheldon
2. Soenes & Vansteenkiste
3. Baard et al
4. La Guardia et al
5. Krapp
6. Marshik
7. Soria & Stebleton

مسیر زندگی و انتخاب رشته تحصیلی می‌تواند تأثیرگذار باشد، هدف‌گزینی در آینده است. هدف‌گزینی در آینده، امید و خوش‌بینی درونی شده نسبت به بروندهای احتمالی در آینده است. کاتالانو و همکاران^۱ (۱۹۹۸) بر اساس پژوهش‌های انجام گرفته، امید و خوش‌بینی را به‌عنوان ویژگی اصلی هدف‌گزینی در آینده دانسته‌اند. امید و خوش‌بینی، افکار و انگیزه را در افراد به وجود می‌آورد که هدایت‌کننده آنها در تصمیم‌گیری‌ها و جهت‌گیری‌ها در زندگی آینده خواهد بود. هدف‌گزینی در آینده باعث می‌شود جوانان و نوجوانان به سمت هدف‌ها هدایت شده و هدف‌ها را ارزشمند و قابل‌دستیابی ارزیابی کنند. در تعریف امید دو نظریه وجود دارد: یک نظریه مبتنی بر هیجان‌ات است که در آن امید بیشتر جنبه عاطفی و احساسی دارد و احساساتی است که فرد نسبت به آنچه ممکن است در آینده به دست آورد از خود بروز می‌دهد (براینیکس و مالی^۲، ۲۰۰۵). برخلاف مدل مبتنی بر هیجان‌ات، در مدل شناختی-انگیزشی استدلال بر این است که امید به مفهوم توانایی درک شده برای دستیابی به هدف‌های مورد نظر و ایجاد انگیزه در خود با فکر کردن روی مسیرهای دستیابی به این هدف‌ها است (اسنایدر^۳، ۲۰۰۲). از این دیدگاه، امید به‌عنوان یک ویژگی شناخته می‌شود که شامل اراده و درک راه‌هایی برای دستیابی به هدف است (اسنایدر و همکاران، ۱۹۹۱). بدین گونه امید، فرد را به سمت هدف هدایت می‌کند؛ زیرا می‌تواند با پیش‌بینی فرصت‌های آینده، او را به سطح خاصی از تسلط برساند و برنامه‌ها و هدف‌ها را در آینده به واقعیت تبدیل کند (روس و کلارک^۴، ۱۹۹۸). در هدف‌گزینی در آینده منافع روانی و فیزیکی زیادی وجود دارد (اسچیر و کارور^۵، ۱۹۹۲). در مورد تأثیر هدف‌گزینی در آینده بر انتخاب رشته دانشگاه پژوهش‌چندانی صورت نگرفته است و به نظر می‌رسد امید و خوش‌بینی به آینده که برگرفته از هدف‌های معین است می‌تواند به‌عنوان عاملی تأثیرگذار بر دیدگاه دانشجویان در زمینه انتخاب رشته، مطالعه و بررسی شود.

بر اساس آنچه گفته شد پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به دو پرسش اساسی است: اول؛ کدام ملاک‌ها برای انتخاب رشته و ورود به دانشگاه توسط افراد در نظر گرفته شده است و کدام‌یک از اولویت و اهمیت بیشتری برخوردار بوده‌اند؟ و دوم؛ آیا بین میزان ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و توانایی هدف‌گزینی در آینده و گرایش به ملاک‌های معین برای انتخاب رشته دانشگاهی ارتباط وجود دارد؟ در واقع، پاسخگویی به پرسش اول روشن می‌سازد، با توجه به وضعیت موجود، افراد در انتخاب رشته خود به کدام ملاک‌ها بیشترین اهمیت را می‌دهند. پاسخگویی به پرسش دوم پژوهش می‌تواند این موضوع را روشن کند که تا چه میزان ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و توانایی هدف‌گزینی در آینده در نوجوانان می‌تواند بر ملاک‌های آنان در انتخاب رشته مؤثر باشد.

1. Catalano et al
2. Bruiniks & Malle
3. Snyder
4. Ross & Clark
5. Scheier & Carver

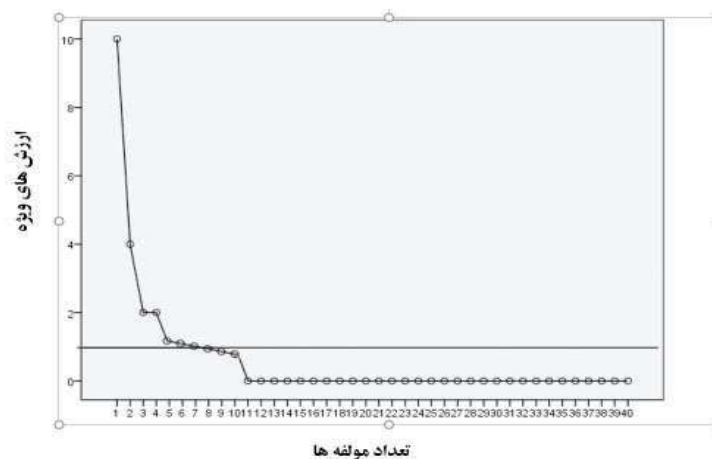
روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی است که با الگوی کیفی و کمی اجرا شده است. در مرحله اول پژوهش به‌منظور شناسایی ملاک‌های انتخاب رشته از روش پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری این بخش از پژوهش شامل همه دانشجویان تازه‌وارد به دانشگاه کاشان در پنج گروه آموزشی علوم انسانی، علوم تجربی، ریاضی، هنر و زبان‌های خارجی بودند. نمونه آماری در این بخش از پژوهش، ۲۰۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر (۵۵ نفر-۲۷/۵ درصد از گروه علوم انسانی، ۶۲ نفر-۳۱ درصد از گروه علوم ریاضی، ۳۸ نفر-۱۹ درصد از گروه علوم تجربی، ۲۵ نفر-۱۲/۵ درصد از گروه هنر و ۲۰ نفر-۱۰ درصد از گروه زبان‌های خارجی) ترم اول دانشگاه کاشان در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. از بین این دانشجویان ۹۰ نفر (۴۵ درصد) پسر و ۱۱۰ نفر (۵۵ درصد) دختر بودند که ۱۴۴ نفر (۷۲ درصد) در دوره روزانه و ۵۶ نفر (۲۸ درصد) در دوره شبانه پذیرفته شده بودند. در مرحله دوم پژوهش، به‌منظور بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به ملاک‌های معین برای انتخاب رشته، از روش پژوهش توصیفی همبستگی استفاده شد. جامعه آماری این بخش از پژوهش شامل همه دانشجویان تازه‌وارد دانشگاه کاشان از طریق کنکور سراسری سال ۱۳۹۷ بود که در مجموع ۲۵۴ دانشجو از طریق فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم به‌عنوان نمونه انتخاب شدند (۷۰ نفر-۲۷/۵ درصد از گروه علوم انسانی، ۷۹ نفر-۳۱ درصد از گروه علوم ریاضی، ۴۸ نفر-۱۹ درصد از گروه علوم تجربی، ۳۲ نفر-۱۲/۵ درصد از گروه هنر و ۲۵ نفر-۱۰ درصد از گروه زبان‌های خارجی). از بین این دانشجویان ۱۳۰ نفر (۵۱/۲ درصد) دختر و ۱۲۴ نفر (۴۸/۸ درصد) پسر بودند که ۱۹۳ نفر (۷۶ درصد) در دوره روزانه و ۶۱ نفر (۲۴ درصد) در دوره شبانه دانشگاه کاشان پذیرفته شده بودند. از نظر سهمیه پذیرش در آزمون سراسری ۴۱ نفر (۱۶/۱ درصد) سهمیه منطقه ۱، ۱۶۵ نفر (۶۵ درصد) سهمیه منطقه دو، ۲۳ نفر (۹/۱ درصد) سهمیه منطقه سه و ۲۵ نفر از سهمیه ایثارگران (۹/۸۴ درصد) در این بخش از پژوهش مشارکت کردند.

برای گردآوری اطلاعات از سه ابزار سیاهه اولویت‌بندی ملاک‌های انتخاب رشته دانشگاه، پرسشنامه نیازهای اساسی روان‌شناختی و پرسشنامه هدف‌گزینی در آینده استفاده شد.

الف) سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته: برای طراحی سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته، نخست از فرم مصاحبه‌ای باز پاسخ استفاده شد. از مجموع ۲۰۰ مصاحبه با دانشجویان ترم اول در پنج گروه آزمایشی آزمون سراسری گروه‌های علوم انسانی، علوم تجربی، ریاضی، هنر و زبان‌های خارجی ۱۰۰ گویه اولیه و پس از حذف عوامل مشترک، ۶۰ گویه تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری در مورد انتخاب رشته تحصیلی در دانشگاه شناسایی شد. به‌منظور بررسی بیشتر گویه‌ها و افزایش دقت پژوهش، موارد شناسایی شده در اختیار پنج تن از استادان متخصص در حوزه رشته روان‌شناسی و علوم تربیتی قرار گرفت و در نهایت ۴۰ گویه مستقل شناسایی شد. پس از شناسایی گویه‌ها به‌منظور تعیین مؤلفه‌ها و بررسی روایی و پایایی سیاهه از روش زمینه‌یابی استفاده شد. در این

مرحله، سیاهه در اختیار ۲۵۴ دانشجوی تازه وارد دانشگاه کاشان قرار گرفت تا اهمیت هر یک از گویه‌ها را در یک طیف ۷ نمره‌ای (از اصلاً اهمیتی ندارد تا بسیار اهمیت دارد) تعیین کنند. سپس به منظور بررسی روایی سازه و تعیین مؤلفه‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی و برای بررسی همسانی درونی از روش آلفای کرانباخ استفاده شد. به منظور انجام تحلیل عاملی همه گویه‌ها از نظر مفروضه نرمال بودن بررسی شدند. بر اساس اطلاعات به دست آمده از آماره کولموگروف-اسمیرنوف، هیچ‌یک از گویه‌ها انحراف معنی داری از توزیع نرمال نداشتند. شاخص کفایت نمونه‌برداری کایرز، میر و الکین برابر با ۰/۷۹ و آزمون کرویت بارتلت، $P < ۰/۰۰۱$ ، $\chi^2 = ۵۷۰۵/۲۰$ به دست آمدند که نشان‌دهنده کفایت نمونه و ماتریس همبستگی مناسب برای تحلیل عاملی اکتشافی است. با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، هفت عامل نهفته استخراج شد.

شکل (۲) نمودار اسکری کتل مؤلفه‌های استخراجی سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته

جدول (۳) ارزش‌های ویژه بالاتر از ۱ و درصد واریانس تبیین شده توسط هر عامل پس از چرخش

مؤلفه‌ها	ارزش ویژه	درصد تبیین واریانس	درصد واریانس تراکمی
۱	۶/۱۱	۱۵/۲۸	۱۵/۲۸
۲	۴/۰۵	۱۰/۱۱	۲۵/۳۹
۳	۳/۲۸	۸/۲۰	۳۳/۵۹
۴	۳/۱۷	۷/۹۳	۴۱/۵۲
۵	۲/۷۴	۶/۸۵	۴۸/۳۷
۶	۲/۶۰	۶/۵۱	۵۴/۸۷
۷	۲/۵۲	۶/۳۰	۶۱/۱۸

با توجه به شکل (۲) و جدول (۳)، در مجموع ۷ مؤلفه از سیاهه استخراج شد که هر ۷ مؤلفه، مقادیر ارزش ویژه بالاتر از ۲ داشتند که رقم مناسبی است. در مجموع، این ۷ عامل ۶۱/۱۸ درصد واریانس کل را تبیین می‌کنند. عامل اول با ارزش ویژه ۶/۱۱ و درصد تبیین واریانس ۱۵/۲۸ بیشترین مقدار و عامل هفتم با ارزش ۲/۵۲ و درصد تبیین واریانس ۶/۳۰ کمترین مقدار از واریانس کل متغیر ملاک‌های انتخاب رشته را تبیین می‌کنند.

جدول (۴) گویه‌های مرتبط به ۷ عامل و ضریب آلفای کرانباخ

عامل	نام عامل	گویه‌ها	آلفا
اول	استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی	۱۰ گویه: ۲، ۵، ۹، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۳ و ۳۴	۰/۸۹
دوم	جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی	۷ گویه: ۱، ۱۱، ۲۲، ۳۵، ۳۶، ۳۷ و ۳۸	۰/۸۴
سوم	ویژگی‌های محل تحصیل	۴ گویه: ۶، ۱۰، ۱۴ و ۱۹	۰/۸۲
چهارم	محدودیت‌ها و آسایش‌های فردی	۷ گویه: ۷، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۲۹	۰/۷۶
پنجم	توجه به رتبه و امکان قبولی	۳ گویه: ۳۰، ۳۲ و ۳۳	۰/۶۹
ششم	توجه به دیدگاه و نظر دیگران	۴ گویه: ۸، ۱۳، ۱۵ و ۳۱	۰/۶۷
هفتم	عوامل موقعیتی	۵ گویه: ۳، ۴، ۲۰، ۳۹ و ۴۰	۰/۶۰

با توجه به جدول (۴)، سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته دارای ۴۰ گویه و ۷ مؤلفه اصلی است. مؤلفه اول انتخاب رشته «با توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی» با ۱۰ گویه بیشترین تعداد گویه و مؤلفه پنجم انتخاب رشته «با توجه به رتبه و امکان قبولی» تنها دارای ۳ گویه است. در زمینه بررسی پایایی سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته از روش آلفای کرانباخ استفاده شد. تمامی مؤلفه‌های اصلی سیاهه ملاک‌های انتخاب رشته از ضریب آلفای قابل قبولی برخوردار بودند. بیشترین همسانی درونی مربوط به مؤلفه انتخاب رشته با توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی و کمترین همسانی درونی مربوط به مؤلفه عوامل موقعیتی بود.

ب) پرسشنامه نیازهای اساسی روان‌شناختی: ارضای نیازهای اساسی شرایط لازم برای رشد و بالندگی، انسجام‌یافتگی و بهزیستی روان‌شناختی را فراهم می‌کند. بر اساس نظریه خودتعیین‌گری دسی و ریان (۲۰۰۶)، سه نیاز اساسی روان‌شناختی شامل خودمختاری، شایستگی و توانایی برقراری ارتباط است. لاگاردیا و همکاران^۱ (۲۰۰۰) پرسشنامه‌ای را بر اساس این دیدگاه طراحی کردند تا بتوانند میزان ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی را اندازه‌گیری کنند. این پرسشنامه دارای ۲۱ گویه بود که بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از «به هیچ وجه تا همیشه» نمره‌گذاری می‌شود. گویه‌های ۳، ۴، ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰ در این مقیاس

1. La Guardia

به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. بررسی روایی و پایایی پرسشنامه نیازهای اساسی روان شناختی نشان می دهد که این مقیاس از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است. لاگاردیا و همکاران (۲۰۰۰) میزان پایایی این پرسشنامه را برای تمام مقیاس ها برابر با ۰/۹۲ گزارش کردند. مطالعه قربانی و واتسون^۱ (۲۰۰۴) در ایران نیز نشان داد که این پرسشنامه از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است و ضریب آلفا در مقیاس های مختلف بین ۰/۷۴ تا ۰/۷۹ در نوسان است. در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرانباخ بررسی شد که در مقیاس های مختلف پایایی از ۰/۶۰ تا ۰/۷۴ در نوسان بود.

ج) پرسشنامه هدف گزینی در آینده: در این پژوهش به منظور ارزیابی این متغیر از سیاهه هدف گزینی در آینده استفاده شد. این سیاهه دارای ۱۷ گویه است که ارزیابی نوجوانان از آینده خود را در چهار مقیاس اصلی انتظارات شغلی و اقتصادی (۴، ۵، ۸، ۹)، انتظارات اجتماعی (۷، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۱۵)، انتظارات مذهبی (۱۶ و ۱۷) و انتظارات تحصیلی (۲ و ۳) خلاصه می کند. برای نمره گذاری سیاهه هدف گزینی در آینده از مقیاس پنج درجه ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد) استفاده شده است. طراحی این مقیاس به عنوان بخشی از مطالعات تحول مثبت جوانی در مؤسسه پژوهش های کاربردی تحول جوانی دانشگاه تافت^۲ توسط لرنر و همکاران^۳ (۲۰۰۵) صورت گرفته است. از نظر بررسی روایی و پایایی این مقیاس، ابتدا مقیاس مورد نظر به فارسی ترجمه شد و سپس در اختیار چند تن از استادان روان شناسی به منظور بررسی روایی صورتی قرار گرفت. از نظر برآورد پایایی از روش آلفای کرانباخ استفاده شد. ضریب آلفا برای مقیاس انتظارات شغلی و اقتصادی ۰/۸۱، انتظارات اجتماعی ۰/۸۴، انتظارات مذهبی ۰/۸۱ و انتظارات تحصیلی ۰/۶۰ برآورد شد که مطلوب ارزیابی می شود.

یافته ها

در ابتدا به یافته های مربوط به پرسش اول پژوهش «کدام ملاک ها برای انتخاب رشته جهت ورود به دانشگاه توسط افراد در نظر گرفته شده است و کدام یک از اولویت و اهمیت بیشتری برخوردار بوده اند؟» گزارش شده است. برای پاسخگویی به این پرسش ۲۵۴ دانشجوی سال اولی اولویت های مطرح شده در سیاهه ملاک های انتخاب رشته را در یک مقیاس هفت نمره ای (۱=کمترین اهمیت و ۷=بیشترین اهمیت) نمره گذاری کردند.

1. Ghorbani & Watson
2. Tufts University
3. Lerner et al

جدول (۵) میانگین، انحراف استاندارد و نتایج آزمون t تک‌گروهی ملاک‌های انتخاب رشته برای ورود به دانشگاه

معنی‌داری	t	انحراف استاندارد	میانگین	ملاک‌ها
**/.00	۱۴/۸۱	۱/۲۶	۵/۱۷	استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی
**/.00	۱۲/۸۲	۱/۳۹	۵/۰۸	جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی
**/.00	۹/۵۹	۱/۶۵	۴/۹۹	ویژگی‌های محل تحصیل
**/.00	-۱۰/۲۲	۱/۲۱	۳/۲۲	محدودیت‌ها و آسایش فردی
**/.00	۱/۱۱	۱/۶۱	۴/۱۱	توجه به رتبه و امکان قبولی
**/.00	-۹/۳۱	۱/۲۹	۳/۲۴	توجه به دیدگاه و نظر دیگران
**/.00	-۱۴/۴۰	۰/۷۹	۳/۰۰	عوامل موقعیتی (مثل همخوانی با شغل پدر و اطرافیان، امکان مهاجرت و ...)

طبق یافته‌های جدول (۵)، بر اساس میانگین به ترتیب اهمیت؛ توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی ($\bar{x}=5/17$)، جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی ($\bar{x}=5/08$)، ویژگی‌های محل تحصیل ($\bar{x}=4/99$)، توجه به رتبه و امکان قبولی ($\bar{x}=4/11$)، توجه به دیدگاه و نظر دیگران ($\bar{x}=3/24$) و در نهایت عوامل موقعیتی ($\bar{x}=3/00$) به‌عنوان ملاک‌های مدنظر برای انتخاب رشته جهت ورود به دانشگاه در نظر گرفته شده‌اند. همچنین نتایج آزمون t تک‌گروهی با نمره ملاک ($=4$ سطح متوسط) نیز نشان می‌دهد که ملاک‌های «توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی»، «جایگاه و منزلت اقتصادی و اجتماعی»، «ویژگی‌های محل تحصیل»، «توجه به رتبه و امکان قبولی در دانشگاه» در انتخاب رشته دانشجویان به‌صورت معنی‌داری تأثیرگذار بوده‌اند. این در حالی است که اهمیت ملاک‌های «توجه به دیدگاه و نظر دیگران»، «محدودیت‌ها و آسایش فردی» و «امکان ادامه تحصیل و اشتغال» در انتخاب رشته به‌صورت معنی‌داری کمتر از سطح متوسط ارزیابی شده است.

برای تحلیل پرسش دوم پژوهش «آیا بین میزان ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و توانایی هدف‌گزینی در آینده و گرایش به ملاک‌های معین برای انتخاب رشته دانشگاهی ارتباط وجود دارد؟»

جدول (۶) نتایج آزمون t تک‌گروهی مقیاس‌های ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و هدف‌گزینی در آینده

معنی‌داری	t	انحراف استاندارد	میانگین (M)	مؤلفه‌ها	متغیر
**.۰/۰۰	۱۴/۸۳	۰/۵۹	۳/۵۵	خودمختاری	ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی ($S=75/05$, $SD=1/65$, $t=$ ($p > 0/05$)
	**.۰/۰۰	۱۳/۸۷	۰/۵۲	۳/۴۵	شایستگی
**.۰/۰۰	۱۷/۸۲	۰/۶۰	۳/۶۷	نیاز به ارتباط	
**.۰/۰۰	۱۶/۷۴	۰/۷۹	۳/۸۳	انتظارات شغلی	هدف‌گزینی در آینده ($M=3/85$, $SD=0$, $t=$ ($p < 0/05$, $t=35$)
	**.۰/۰۰	۲۴/۴۲	۰/۶۶	۴/۰۳	انتظارات اجتماعی
**.۰/۰۰	۷/۷۲	۱/۰۸	۳/۵۲	انتظارات مذهبی	
	**.۰/۰۰	۲۴/۸۷	۰/۶۶	۴/۰۳	انتظارات تحصیلی

طبق جدول (۶)، دانشجویان وضعیت خود را در هر سه مؤلفه نیازهای اساسی روان‌شناختی یعنی خودمختاری، شایستگی و نیاز به ارتباط به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط (نمره معیار ۳) ارزیابی کرده‌اند که در این میان، مؤلفه نیاز به ارتباط، دارای بالاترین میانگین ($\bar{x}=3/67$) است ولی نمره کل به دست آمده ($75/05$) از بررسی متغیر نیازهای اساسی روان‌شناختی تفاوت معنی‌داری از سطح متوسط ندارد؛ بدین معنی که ارضای نیازهای اساسی دانشجویان در حد متوسط بوده است. در مورد متغیر هدف‌گزینی در آینده، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که هر چهار مؤلفه هدف‌گزینی در آینده (انتظارات شغلی، انتظارات اجتماعی، انتظارات مذهبی و انتظارات تحصیلی) به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط ارزیابی شده‌اند. مؤلفه‌های انتظارات اجتماعی و انتظارات تحصیلی، دارای بالاترین میانگین ($\bar{x}=4/03$) و انتظارات مذهبی کمترین میانگین ($\bar{x}=3/52$) را دارند. میانگین کلی نمره هدف‌گزینی در آینده ($\bar{x}=3/85$) نیز به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط است. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان به‌طور معنی‌داری نسبت به آینده از ابعاد مختلف امیدوار هستند و برای آن برنامه‌ریزی می‌کنند.

درنهایت، برای بررسی نقش دو متغیر ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و هدف‌گزینی در آینده و تأثیر

آن بر ملاک‌های انتخاب رشته توسط دانشجویان از روش تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. از آنجایی که مهم‌ترین ملاک برای انتخاب رشته توسط دانشجویان «توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی» آنان بود؛ در اینجا به این موضوع اشاره شد که تا چه میزان ارضای نیازهای اساسی و هدف‌گزینی در آینده می‌تواند در توجه دانشجویان به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی آنها در انتخاب رشته نقش داشته باشد. میزان ارتباط بین متغیر ارضای نیازهای اساسی با «توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی» در انتخاب رشته $r = 0/32$ و متغیر هدف‌گزینی در آینده با این متغیر $r = 0/36$ بود که هر دو معنی‌دار است. نتایج تحلیل واریانس و ضرایب تبیین برای پیش‌بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در انتخاب رشته در جدول (۷) ارائه شده است.

جدول (۷) نتایج آزمون تحلیل واریانس و ضرایب پیش‌بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در

انتخاب رشته

مدل	منبع تغییرات	مجموع مربعات (SS)	df	میانگین مربعات (MS)	F	Sig.	R	R ²	AR ²
هدف‌گزینی در آینده	رگرسیون	۵۲/۸۳۰	۱	۵۲/۸۳۰	۳۸	**۰/۰۰	۰/۳۶	۰/۱۳	۰/۱۲
	باقی‌مانده کل	۳۵۰/۳۴۳	۲۵۲	۱/۳۹					
	کل	۴۰۳/۱۷۳	۲۵۳						
هدف‌گزینی در آینده و ارضای نیازهای اساسی	رگرسیون	۶۳/۷۵۷	۲	۳۱/۸۷۹	۲۳/۵۷	۰/۰۰۰۰	۰/۳۹	۰/۱۶	۰/۱۵
	باقی‌مانده کل	۳۹۹/۴۱۶	۲۵۱	۱/۳۵					
	کل	۴۰۳/۱۷۳	۲۵۳						

** $p < 0/01$ (۲-tailed)

طبق جدول (۷) «هدف‌گزینی در آینده» می‌تواند ۱۳٪ از واریانس متغیر توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی را در انتخاب رشته دانشگاه به‌تنهایی تبیین کند؛ در حالی که با اضافه شدن متغیر ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی به معادله رگرسیون، یافته‌ها نشان داد که این دو متغیر با هم «هدف‌گزینی در آینده و نیازهای اساسی روان‌شناختی» می‌توانند ۱۶٪ واریانس متغیر انتخاب ملاک را تبیین کنند که به لحاظ آماری سهم معنی‌داری در پیش‌بینی این متغیر دارا هستند.

جدول (۸) خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در انتخاب رشته

Sig.	t	Beta	SE	ضریب رگرسیون b	متغیر پیش‌بین
۰/۰۴۵	۲/۱۱	----	۰/۵۹	۱/۱۹	مقدار ثابت
۰/۰۰۰۰	۳/۹۱	۰/۲۶	۰/۱۴	۰/۵۷	هدف‌گزینی در آینده
۰/۰۰۰۰	۲/۸۴	۰/۱۹	۰/۰۰۸	۰/۰۲	هدف‌گزینی و ارضای نیازهای اساسی

** $p < ۰/۰۱$ (۲-tailed)

بر اساس جدول (۸) نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که دو متغیر هدف‌گزینی در آینده و نیازهای اساسی روان‌شناختی به صورت معنی‌داری در پیش‌بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در انتخاب رشته تحصیلی، نقش ایفا می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

عوامل و ملاک‌های متفاوتی بر انتخاب رشته توسط دانشجویان تأثیرگذار است. دانشجویان در زمان انتخاب رشته به چشم‌انداز آینده زندگی خود فکر می‌کنند و ملاک‌هایی مثل علاقه به رشته، توانایی علمی، ثبات اقتصادی و نظرات افراد مهم (نظیر والدین و دوستان) و... را در نظر می‌گیرند (فیزر، ۲۰۱۳، ص ۷). یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که برای دانشجویان تازه‌وارد به دانشگاه کاشان ۷ ملاک مختلف در زمان انتخاب رشته از اهمیت برخوردار بوده است. این ملاک‌ها به ترتیب اولویت شامل توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی، جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی، ویژگی‌های محل تحصیل، توجه به رتبه و امکان قبولی، توجه به دیدگاه و نظر دیگران و در نهایت عوامل موقعیتی بوده است. در همین راستا سایر و همکاران^۱ (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای روی دانشجویان پنج دانشگاه در پاکستان دریافتند که در انتخاب رشته تحصیلی، ۱۰ عامل اصلی توسط افراد در نظر گرفته شده است. علاقه به رشته، اعتبار دانشگاه ارائه‌کننده، شهرت و اعتبار رشته تحصیلی، آینده شغلی، توصیه افراد مهم مثل معلم، پدر و مادر، آسانی و نیم‌رخ استادان و کارکنان دانشگاه از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان بوده‌اند. همچنین فوسکت و همکاران^۲ (۲۰۰۶) در گزارشی نشان دادند در انتخاب رشته دانش‌آموزان برای ورود به دانشگاه عواملی چون اعتبار رشته تحصیلی، شرایط ورود و ثبت نام، نرخ اشتغال فارغ‌التحصیلان، رضایتمندی فارغ‌التحصیلان، کیفیت یاددهی، یادگیری و ارزشیابی و رویکردهای تدریس مورد توجه است. عوامل اقتصادی نظیر فرصت‌های شغلی در آینده و هزینه‌های تحصیل در دانشگاه از دیگر

1. Sabir et al
2. Foskett et al

موارد مهم تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانش‌آموزان در بریتانیا بود. در مورد دانش‌آموزان ایرانی، نتایج مطالعه نصر و همکاران (۱۳۸۶) نشان داد که ملاک‌های علاقه‌مندی به رشته و توجه به امکان ادامه تحصیلی مهم‌ترین ملاک‌ها در انتخاب رشته دانشجویان هستند. بعد از این ملاک‌ها به ترتیب، توجه به رتبه کنکور، متناسب بودن رشته با ویژگی‌ها و استعدادهای خود برای پیشرفت، نزدیکی دانشگاه به محل زندگی، داشتن بازار کار خوب و توجه به نظر والدین قرار گرفتند. مطالعه عربی و صلاحیان (۱۳۹۲) نشان داد که دانش‌آموزان در زمان انتخاب رشته به ده عامل اصلی توجه می‌کنند. باز بودن به تجربه (مثل رشد خلاقیت و نوآوری، باز کردن دید زندگی و ...)، همانندسازی (توجه به نظر دیگران)، آمادگی برای رشته (تناسب رشته با ویژگی‌ها، علایق و توانمندی‌های خود)، ارتباطات در مشاغل مرتبط با رشته (مشاغل مرتبط با رشد مؤثر، فعالیت اجتماعی، منزلت اجتماعی و ...)، محاسبه استدلالی (پایین بودن هزینه تحصیل، توجه به رتبه و ...)، پیوند با کار (سرعت فارغ‌التحصیلی، ورود به بازار کار و ...)، سهولت (آسان بودن رشته، ایمنی اقتصادی و ...)، مشاوره، مسیر رشد (امکان ادامه تحصیل) و رفاه (امکانات رفاهی دانشگاه) این عوامل را تشکیل می‌دهند. به‌طور کلی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که چهار ملاک توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی، جایگاه و منزلت اجتماعی و اقتصادی، ویژگی‌های محل تحصیل و توجه به رتبه و امکان قبولی در انتخاب رشته دانشجویان به‌صورت معنی‌داری نقش داشته و از اولویت برخوردار بوده‌اند. نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش سوریا و استبلتون (۲۰۱۳)، فیزر (۲۰۱۳)، سایبر و همکاران (۲۰۱۳)، فوسکت و همکاران (۲۰۰۶) و کاساماویتی^۱ (۲۰۱۳) همخوانی دارد.

در مورد پرسش دوم پژوهش، نتایج نشان داد که دانشجویان وضعیت خود را در هر سه مؤلفه نیازهای اساسی روان‌شناختی یعنی خودمختاری، شایستگی و نیاز به ارتباط، به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند. ولی نمره کل به دست آمده از بررسی متغیر نیازهای اساسی روان‌شناختی تفاوت معنی‌داری از سطح متوسط نداشت؛ بدین معنی که ارضای نیازهای اساسی دانشجویان در حد متوسط بوده است. در مورد متغیر هدف‌گزینی در آینده، یافته‌های پژوهش نشان داد که هر چهار مؤلفه هدف‌گزینی در آینده (انتظارات شغلی، انتظارات اجتماعی، انتظارات مذهبی و انتظارات تحصیلی) به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط ارزیابی شده‌اند. میانگین کلی نمره هدف‌گزینی در آینده نیز به‌طور معنی‌داری بالاتر از سطح متوسط بود. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان به‌طور معنی‌داری نسبت به آینده از ابعاد مختلف امیدوار هستند و برای آن برنامه‌ریزی می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد که دو متغیر هدف‌گزینی در آینده و نیازهای اساسی روان‌شناختی به‌صورت معنی‌داری در پیش‌بینی توجه به استعداد، ویژگی‌ها و علایق فردی در انتخاب رشته تحصیلی نقش ایفا می‌کنند. به عبارت دیگر، دانش‌آموزانی که نیازهای اساسی روان‌شناختی آنان به‌خوبی ارضا شده، به آینده امیدوار هستند و برای آن در ابعاد مختلف شغلی، اجتماعی، مذهبی و تحصیلی برنامه‌ریزی می‌کنند، بیشتر

1. Kusumawati

احتمال دارد که رشته خود را بر اساس ویژگی‌ها، علایق و استعدادهای خود انتخاب کنند. هدف‌گزینی در آینده، به نوجوانان استدلال لازم برای تلاش و ارزش قایل شدن برای زندگی را می‌دهد و امید را در آنان زنده نگه می‌دارد (پروثرو-استیت^۱، ۱۹۹۱، به نقل از کاتالانو و همکاران، ۱۹۹۸). نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که انتظارات آینده مثبت با سازگاری اجتماعی و هیجانی بهتر در مدرسه ارتباط دارد و مکان کنترل قوی‌تری را به عنوان عاملی پیشگیرانه در جهت کاهش اثرات منفی استرس‌ها در نوجوانان فراهم می‌آورد (ویمان و همکاران^۲، ۱۹۹۳)، به نقل از کاتالانو و همکاران، ۱۹۹۸).

ویژگی‌های شخصیتی، استعداد و علاقه از عوامل مهمی است که باید نقشی اساسی در انتخاب رشته دانشجویان داشته کند. امین بیدختی و دارائی (۱۳۹۰) در پژوهشی علل گرایش کم دانش‌آموزان دختر مستعد به رشته علوم انسانی را بررسی کردند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که تیپ شخصیتی، بی‌علاقگی، وضعیت والدین (علاقه، تحصیلات و درآمد)، بی‌اطلاعی از بازار کار و ارزیابی دانش‌آموزان از منزلت اجتماعی علوم انسانی باعث تأثیرگذاری بر گرایش آنان در انتخاب رشته می‌شود. بر اساس یافته‌های پژوهش انصاری و نیک‌نشان (۱۳۹۸) در میان دانشجویان علوم انسانی و پایه نیز این موضوع تأیید شده است که هوش و استعداد می‌تواند نقشی اساسی در انتخاب رشته دانشجویان داشته کند. در این مطالعه که قابلیت پیش‌بینی‌کنندگی نظریه هوش‌های چندگانه گاردنر در انتخاب رشته دانشجویان بررسی شد، نشان داد که خرده‌مقیاس‌های ریاضی-منطقی و درون‌فردی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده گرایش دانشجویان به رشته‌های علوم پایه باشند و در مقابل، خرده‌مقیاس وجودگرایی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده گرایش دانشجویان به رشته‌های علوم انسانی باشد.

برخی از پژوهش‌ها در کشور، بیانگر این موضوع هستند که به دلیل عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی، عدم باور دانش‌آموزان به آینده و گرایش فزاینده مدرک‌گرایی توجه به عامل مهم ویژگی‌های شخصیتی، علاقه و استعداد رنگ باخته است. پژوهش پیروی و همکاران (۱۳۹۱) در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین نشان داد که تنها ۳۴/۲ درصد از دانشجویان علت انتخاب رشته فعلی خود را علاقه ذکر کرده‌اند این در حالی است که ۷۰/۸ درصد از دانشجویان در هنگام انتخاب رشته به درآمد آن در آینده توجه داشته‌اند. یافته‌های پژوهش نعمت‌اللهی و همکاران (۱۳۹۳) در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد نیز نشان داد که به ترتیب اولویت درآمد مالی مناسب، موقعیت اجتماعی، امنیت شغلی و زمان کاری مناسب مهم‌ترین انگیزه‌های دانشجویان رشته دندانپزشکی برای انتخاب این رشته بوده است. در نهایت، نتایج پژوهش تاج‌روشن و ظروفی (۱۳۹۵) بیانگر این موضوع بود که مدرک‌گرایی با معیار درآمد و بازار کار نقش مهمی را در گرایش دانشجویان برای انتخاب رشته دارد.

1. Prothrow-Stith
2. Wyman et al

- با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:
- یکی از مهم‌ترین انتخاب‌های افراد در مسیر زندگی نشان انتخاب رشته است. پژوهش حاضر نشان داد که ملاک‌های متعددی در انتخاب رشته دانش‌آموزان برای ورود به دانشگاه مؤثر است. از این‌رو، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های مشاوره‌ای منظمی برای دانش‌آموزان، پیش از ورود به دانشگاه، در دانشگاه‌های کشور اجرا شود تا آنان علاوه بر آشنایی با دانشگاه و ویژگی‌های آن، با رشته‌های دانشگاهی مختلف و بازار کار هر یک آشنا شوند تا بتوانند تصمیم‌های صحیح‌تری را در زمان انتخاب رشته اتخاذ کنند.
  - با توجه به اهمیت توجه به استعدادها، علایق و ویژگی‌های فردی در انتخاب رشته، پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزان، پیش از انتخاب رشته امکان مشاوره با متخصصان روان‌شناسی را در حوزه خودشناسی و شناخت استعدادها و توانایی‌های خود داشته باشند. بسیاری از دانش‌آموزان با توجه به قرارگیری در سن نوجوانی و مشکلات هویتی و همچنین کمبود دانش، توانایی کافی برای شناخت خود ندارند و مشاوره با متخصصان می‌تواند در این راستا راهگشا باشد.
  - هدف‌گزینی در آینده و ارضای نیازهای اساسی دو عامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانش‌آموزان بوده‌اند. پیشنهاد می‌شود که پیش از انتخاب رشته به این دو عامل به‌صورت ویژه توجه شود. نوجوانی که نیازهای روان‌شناختی او به‌خوبی ارضا نشده است و هدف معینی در آینده خود ندارد ممکن است در انتخاب رشته به بسیاری از عامل‌های مهم توجه نکند. در اینجا نیز لزوم آگاه‌سازی والدین و آموزش آنان و همچنین برگزاری برنامه‌های مشاوره گروهی در مدرسه به‌خصوص در سال‌های پایانی می‌تواند راهگشا باشد.
  - یافته‌های پژوهش‌های متعددی نشان داده است که به دلیل توجه بیش از حد به مدرک‌گرایی مبتنی بر کسب درآمد و اشتغال، دانش‌آموزان در زمان انتخاب رشته به عوامل مهمی چون ویژگی‌های شخصیتی، علایق و استعدادهای خود کمتر توجه می‌کنند. علت این امر را در بسیاری از موارد می‌توان در نبود یک نظام صحیح نیازسنجی شغلی در کشور جستجو کرد. بسیاری از دانش‌آموزان در زمان انتخاب رشته با نیازهای بازار کار آشنا نیستند و این تصور را دارند که رشته مورد علاقه‌شان در آینده به بیکاری منجر خواهد شد به همین دلیل، تنها به رشته‌های خاص برای اطمینان از وجود اشتغال و درآمدزایی در آینده جذب می‌شوند.
  - برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی دانش‌آموزان با استادان دانشگاه در رشته‌های مختلف علمی در دوران دبیرستان می‌تواند دید وسیع‌تری را به دانش‌آموزان برای انتخاب رشته بدهد. یکی از برنامه‌هایی که با همکاری دانشگاه کاشان و آموزش و پرورش صورت می‌گیرد برگزاری بازدیدهای گروهی دانش‌آموزان از دانشگاه و گروه‌های مختلف آموزشی بود. این موضوع علاوه بر آشنایی دانش‌آموزان با رشته‌های دانشگاهی، امکان گفت‌وگو با استادان را نیز فراهم می‌کند که خود باعث افزایش دامنه آگاهی دانش‌آموزان در زمینه

انتخاب رشته می‌شود. پیشنهاد می‌شود چنین برنامه‌هایی در شهرهای مختلف و با همکاری دانشگاه‌ها صورت گیرد.

- در پایان، پیشنهاد می‌شود با توجه به شرایط اجتماعی-اقتصادی کشور، تصمیم‌گیری‌های مناسبی برای بهبود شرایط شغلی و ایجاد عدالت اقتصادی صورت گیرد تا گرایش اجتماعی به برخی از رشته‌ها (مثل پزشکی یا برخی زمینه‌های مهندسی) باعث تعطیلی و از دست دادن متخصص در سایر رشته‌های علمی مورد نیاز کشور نشود. مسلماً ادامه دادن شرایط موجود باعث افزایش تقاضای فزاینده در رشته‌های خاص و خالی شدن صندلی دانشگاه‌ها در سایر رشته‌ها می‌شود که آسیب‌های آن در آینده به اشتغال و اقتصاد کشور ملموس خواهد بود.

منابع

- Amin Bidokhti, A. & Daraei, M. (2011). A study of the reasons for slight preference of talented girls towards humanities in Semnan high Schools. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 2(5), 1-28. [In Persian].
- Ansary, M. & Nikeshan, S. (2019). Primary assessment of the predictive of Gardner's multiple intelligences, in choosing major courses. *Research in Curriculum Planning*, 16(61), 146-155. [In Persian].
- Baard, P. P., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004). Intrinsic need satisfaction: a motivational basis of performance and well-being in two work settings. *Journal of Applied Social Psychology*, 34(10), 2045-2068.
- Beswick, R. L. K. (1973). *A study of factors associated with student choice in the university selection process* (MA Thesis). Faculty of Education, University of Let Bridge.
- Bruiniks, P., & Malle, B. F. (2005). Distinguishing hop from optimism and related affective states. *Motivation & Emotion*, 29(4), 327-35.
- Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (1998). *Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs*. Retrieved from: <http://www.aspe.hhs.gov/hsp/PositiveYouthDev99>.
- Chapman, D. W. (1981). A model of student choice. *Journal of Higher Education*, 52, 490-505.
- Daly, B. A. (2005). Color and gender based differences in the sources of influence attributed to the choice of college major. *Critical Perspectives on Accounting*, 16, 27-45.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (2000). The "what" and «why» of goal pursuits: Human needs and the

- self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(2), 227-268.
- Filak, V. F., & Sheldon, K. M. (2003). Students' psychological need satisfaction and college teacher-course evaluations. *Educational Psychology*, 23(3), 235-247.
- Fizer, D. (2013). *Factors affecting career choices of college students enrolled in agriculture* (MA Thesis). University of Tennessee, Martin.
- Foskett, N., Roberts, D. & Maringe, F. (2006). *Report of a Higher Education Academy Funded Research Project*. University of Southampton, Southampton.
- Ghalavandi, H. Amani, J. & Babaei, M. (2013). Students' basic psychological needs and the school culture: a focal analysis. *The Journal of New Thoughts on Education*, 8(4), 9-28. [In Persian].
- Gholamali Lavasani, M., Khezriazar, H., & Maleki, A. (2017). A structural model of the relationship between basic psychological needs, academic motivation and english academic engagement. *Educational Psychology*, 13(43), 35-58. [In Persian].
- Ghorbani, N., & Watson, P. (2004). Two facets of self-knowledge, the Five-Factor Model, and promotions among Iranian managers. *Social Behavior & Personality: An international Journal*, 32, 769-776.
- Kinzi, J., Palmer, M., Hayek, J., Hossler, D., Jacob, S. A., & Cummings, H. (2004). *Fifty years of college choice: Social political and institutional influences on the decision-making process*. Indianapolis, IN: New Agenda Series, Lumina Foundation for Education.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). *Marketing management*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice Hall.
- Krapp, A. (2005) .Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. *Learning & Instruction*, 15, 381-395.
- Kusumawati, A. (2013). A qualitative study of the factors influencing student choice: The case of public University in Indonesia. *Journal of Basic & Applied Scientific Research*, 3(1), 314-327.
- La Guardia, J. G., Ryan, R. M., Couchman, C.E., & Deci, E. L. (2000). Within-person variation in security of attachment: A self-determination theory perspective on attachment, need fulfillment, and well-being. *Journal of Personality & Social Psychology*, 79, 367-384.
- Lerner, R. M., Lerner, J. V., Almerigi, J., Theokas, C., Phelps, E., Gestsdóttir, S., Naudeau, S., Jelicic, H. (2005). Positive youth development, participation in community youth development programs, and community contributions of fifth grade adolescents: Findings from the first wave of the 4-H Study of Positive Youth Development. *Journal of Early Adolescence*, 25(1), 17-71.
- Marshik, T. T. (2010). *Teachers' and students' psychological need satisfaction as predictors of*

- students' academic achievement*, Doctoral dissertation, University of Florida.
- Mokhtarzadeh Bazargani, S. & Alizadeh, S. (2019). Assessing factors affecting the orientation of the course-of-study selection in students. *Management & Educational Perspective*, 1(1), 15-30. [In Persian].
- Nasr, A., Oreizy, H., Alamatsaz, M. & Nili, M. (2007). The criteria of choosing a discipline by public universities' candidates based on High School Discipline, age and number of participating in public exams. *Journal of Modern Psychological Researches*, 2(5), 109-138. [In Persian].
- National Education Evaluation Organization (2021). Information and statistics of participants in the national exams 1396-1400. Retrieved on 06/25/1400 from www.sanjesh.org.
- Neamatollahi, H., Mehrabkhani, M., Ghafarpour, S. & Ghasemi, A. (2014). Evaluation of Mashhad Dental School Students' motives and viewpoints on their career choices in 2010. *Journal of Mashhad Dental School*, 38(1), 71-84. [In Persian].
- Oreizi, H. & Salāhiān, A. (2013). Examining the relationship between value system of students and the criteria of field selection among volunteers for admittance in University of Isfahan. *Educational Innovations*, 12(1), 125-148. [In Persian].
- Payravi, N., Derakhshan, F., Karimi, T. & Asefzadeh, S. (2012). Factors affecting the choice of study field of students of Qazvin University of Medical Sciences. *Journal of Qazvin University of Medical Sciences*, 16(2), 87-90. [In Persian].
- Reid, P. (2002). *Major Decisions: Major Choice*. Retrieved from: www.elon.edu/ajones.
- Rohrbaugh, C. C. (2005). *Career choice and gender: The impact of gender differences on efforts to aid career decision making*. Retrieved from: www.fcww.edo/users/crohrbangh1/gender.
- Ross, M., & Newby-Clark, I. R. (1998). Constraining the past and future. *Social Cognition*, 16(1), 133-150.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2006). Self-regulation and the problem of human autonomy: does psychology need choice, self-determination, and will? *Journal of Personality*, 74(6), 1557-1585.
- Sabir, R. I., Ahmas, W., Ashraf, R. U. & Ahmad, N. (2013). Factors affecting university and course choice: A comparison of undergraduate engineering and business students in central Punjab, Pakistan. *Journal of Basic & Applied Scientific Research*, 3(10), 298-305.
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1992). Effects of optimistic on psychological and physical well-being: theoretical overview and empirical update. *Cognitive Therapy and Research*, 16(2), 201-228.

- Soenes, B., & Vansteenkiste, M. (2010). A theoretical upgrade of the concept of parental psychological control: Proposing new insights on the basis of self-determination theory. *Developmental Review, 30*(1), 74-99.
- Soria, K., & Stebleton, M. (2013). Major Decisions: Motivations for Selecting a Major, Satisfaction, and Belonging. *NACADA Journal, 33*(2), 29-43.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: rainbows in the mind. *Psychological Inquiry, 13*(4), 249-275.
- Snyder, C. R., Irving, L., & Anderson, J. R. (1991). Hop and health: measuring the will and the ways. In: Snyder CR, Forsyth Dr, editors. *Handbook of Social and Clinical Psychology: The Health Perspective*. Elmsford, NY, USA: Pergamon, 285-305.
- Taj Rooshan, N. & Zourofi, M. (2015). The relationship between social and cultural factors with the selection of field of study criteria among Islamic Azad University students. *Sociological Studies, 8*(27), 81-97. [In Persian].
- Tukdogan, T. (2010). *The role of fulfillment level of basic in predicting level of subjective wellbeing in university students* (Dissertation). Pamukkale University.
- Wildman, M. L. & Torres, R. M. (2002). Factors influencing choice of major in agriculture. *NACTA Journal. 46*(3), 4.
- Wyman, P. A., Cowen, E. L., Work, W. C., & Kerley, J. H. (1993). The role of children's future expectations in self-esteem functioning and adjustment to life stress: A prospective study of urban at-risk children. *Development & Psychopathology, 5*, 649-661.